

Sygn. akt I ACa 122/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Ewa Kaniok (spr.)

Sędziowie: SA Roman Dziczek

SO (del.) Agnieszka Wachowicz-Mazur

Protokolant: Sylwia Andrasik

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa N. P. i Z. W.

przeciwko (...) z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 26 października 2015 r., sygn. akt II C 562/14

I. oddala apelację;

II. zasądza od N. P. i Z. W. na rzecz (...) z siedzibą w W. kwoty po 270 zł (dwieście siedemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Roman Dziczek Ewa Kaniok Agnieszka Wachowicz – Mazur

Sygn. akt: I ACa 122/16

UZASADNIENIE

N. P. i Z. W. pozwem z dnia 14 maja 2014 r. wystąpili przeciwko (...) z siedzibą w W. o zapłatę kwot: 36.154,53 zł na rzecz N. P. wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 29.740 zł od dnia 4 kwietnia 2013 r. do dnia 5 sierpnia 2014 r. i od kwoty 36.154,53 zł od dnia 6 sierpnia 2014 r. do dnia zapłaty oraz 27.770,57 zł na rzecz Z. W. wraz z ustawowymi odsetkami od kwoty 26.844 zł od dnia 4 kwietnia 2013 r. do dnia 5 sierpnia 2014 r. i od kwoty 27.770,57 zł od dnia 6 sierpnia 2014 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że zawarli z pozwanym (...) umowy o powierzenie w zarząd autorskich praw majątkowych. Za okres 1 stycznia – 30 czerwca 2012 r. otrzymali wielokrotnie niższe wynagrodzenie z tytułu tantiem za współautorstwo scenariusza, dialogu i utworu do (...) niż za podobne utwory w latach ubiegłych. Przyczyną obniżenia wynagrodzenia było wprowadzenie przez pozwanego, na mocy wewnętrznej uchwały, kategorii „scripted reality”, która rozliczana jest w wysokości 5% stawki filmu fabularnego kinowego, podczas gdy do 2011 r. powodowie otrzymywali

tantiemy w wysokości 25,69% stawki. W ocenie powodów, nieuzasadnione rozróżnienie wynagrodzenia za telenowele oraz „scripted reality” o 20,69% jest działaniem sprzecznym z prawem, gdyż narusza ustawowy obowiązek równego traktowania praw członków stowarzyszenia.

Szkodę powodów stanowi różnica pomiędzy wynagrodzeniami z tytułu autorskich praw majątkowych jakie otrzymaliby, gdyby pozwany wypłacił jednolite wynagrodzenia za serial (...) i pozostałe telenowele paradokumentalne, a kwotami faktycznie otrzymanymi. Zdarzeniem wywołującym szkodę jest bezprawne działanie pozwanego, polegające na ustaleniu różnych poziomów wynagrodzeń za analogiczną twórczość swoich członków, pozostających w całkowitym oderwaniu od rzeczywistej pracy i wkładu twórcy oraz wynagrodzenia płatnego przez użytkowników, co stanowi naruszenie art. 104 ust. 1 i art. 106 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

(...) z siedzibą w W. wniosło o oddalenie powództwa i zasądzenie od każdego z powodów kosztów procesu.

Pozwany wskazał, że w chwili zawierania z powodami umów powierniczych posiadał wiedzę, że osoby te są autorami scenariuszy i dialogów wyłącznie do utworów (...) oraz (...), które to utwory podlegały tantiemizacji jako należące do gatunku fabularyzowanej rekonstrukcji sądowej. Powodowie nie dokonali zgłoszenia (...), o której pozwany dowiedział się dopiero z informacji uzyskanych od producentów. (...) z uwagi na niski poziom twórczości, aż do podjęcia uchwały z dnia 8 października 2012 r., nie była kwalifikowana jako utwór audiowizualny i w konsekwencji nie była do tego czasu ujmowana jako biorąca udział w repartycji. Zdaniem pozwanego, (...) nie kwalifikowała się do kategorii telenoweli, gdyż nie spełniała cech tego gatunku i nie odpowiadała przyjętej definicji. Pozwany wskazał, że jeszcze przed terminem repartycji i wypłaty tantiem za okres 1 stycznia – 30 czerwca 2012 r. w regulaminie repartycji uwzględniono gatunek „scripted reality”, co umożliwiło terminowe naliczenie i wypłatę wynagrodzenia dla powodów za korzystanie przez użytkowników z (...).

Wyrokiem z dnia 26 października 2015 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie pierwszym oddalił powództwo; w punkcie drugim zasądził od N. P. i Z. W. na rzecz (...) z siedzibą w W. kwoty po 1.808,50 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd I instancji ustalił, że (...) z siedzibą w W. (...) jest organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi w rozumieniu art. 104 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U.2006.90.631 j.t. ze zm.).

Funkcje zbiorowego zarządu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (...) wykonuje przez odrębną jednostkę organizacyjną o nazwie Związek (...) (...). Funkcje kontrolne i doradcze w (...) sprawuje Rada Administracyjna, która podejmuje uchwały między innymi w sprawie zatwierdzenia regulaminu repartycji.

W dniu 5 sierpnia 2011 r. Z. W. zawarł ze (...) z siedzibą w W. (...) umowę o powierzenie w zarząd autorskich praw majątkowych współtwórcy utworów audiowizualnych w zakresie praw twórcy scenariusza. Powierzenie w zarząd dotyczyło majątkowych praw autorskich do utworów dotychczas stworzonych oraz tych, które miały powstać w czasie trwania umowy w odniesieniu do terytorium całego świata (§ 1 ust. 1, 2 i 3). Powierzenie praw zostało dokonane na czas nieoznaczony (§ 5 ust. 1). Umową objęto zarząd prawami w stosunku do należnych wynagrodzeń za okres sprzed jej zawarcia, z wyłączeniem okresu, w którym inna organizacja sprawowała zarząd prawami Uprawnionego (§ 6 ust. 2).

W celu zapewnienia skutecznego zarządzania prawami autorskimi oraz dokonywania rozliczeń należnych wynagrodzeń powód zobowiązał się do zgłoszenia do (...), w formie załącznika do umowy, utworów audiowizualnych już powstałych, co do których rości sobie prawa współtwórcy oraz nowych utworów (§ 2 ust. 1).

Strony zgodnie postanowiły, że podział wynagrodzeń będzie dokonywany zgodnie z zasadami repartycji przyjętymi przez (...), po potrąceniu kosztów inkasa (...) (§ 8 ust. 1).

Umowę o takiej samej treści zawarła z (...) w dniu 5 marca 2012 r. N. P. w zakresie praw twórcy scenariusza.

Zawierając umowy z (...) o powierzenie w zarząd autorskich praw majątkowych Z. W. i N. P. zaakceptowali zasady repartycji obowiązujące w (...), które zostały zawarte w Regulaminach repartycji. Zgodnie z postanowieniami tych regulaminów, stawkę podstawową oblicza się dzieląc kwotę repartycji przez całkowitą ilość minut nadań kanałów, przy uwzględnieniu zróżnicowania według kanałów i według typów utworów, które zostały określone następująco: dla filmów fabularnych kinowych – 100%, dla filmów fabularnych telewizyjnych i seriali fabularnych – 77,72%, dla filmów i seriali animowanych – 70,38%, dla filmów i seriali lalkowych – 76,11%, dla telenowel i sitcomów – 25,69%, dla filmów i seriali dokumentalnych – 63,38% i dla teatru telewizji – 77,72%. Stawki poszczególnych grup uprawnionych do wypłaty za publiczne odtwarzanie utworów audiowizualnych określa tabela nr 1, stanowiąca integralną część uchwały nr 7 z dnia 4 lutego 2008 r. wraz z późniejszymi zmianami. Z obliczonej kwoty brutto każdej wypłaty potrąca się określoną przez przepisy kwotę zaliczki na podatek dochodowy, przy uwzględnieniu obowiązujących kosztów uzyskania przychodu, a następnie potrąca się koszty inkasa, które ustala się na 10% sumy brutto.

Wypłacając tantiemy współtwórcom (...) dokonuje podziału należnych wynagrodzeń za utwory już wykorzystane przez użytkownika. Repartycji i wypłat dokonuje się dwa razy w roku: za okres 1 stycznia – 30 czerwca wynagrodzenia wypłaca się w listopadzie lub grudniu danego roku, natomiast za okres 1 lipca – 31 grudnia wynagrodzenia wypłaca się w czerwcu lub lipcu kolejnego roku.

Z. W. i N. P. są współautorami scenariusza i dialogu do utworu audiowizualnego pt. (...), emitowanego na kanałach: (...), (...) oraz (...). Pierwszy odcinek (...) został wyemitowany 13 lutego 2012 r. Zgłoszenia (...) do (...) dokonał użytkownik w przesłanych raportach.

Wcześniej Z. W. i N. P. pisali scenariusze do seriali: (...) oraz (...), za które otrzymywali tantiemy wypłacane przez (...) w stawce 25,69%.

Początkowo Rada Administracyjna (...) nie uznawała cyklu programów (...) za utwory audiowizualne w świetle ustawy o prawie autorskim. W uchwale nr (...) podjętej w dniu 11 czerwca 2012 r. wskazano na brak możliwości tantiemizowania tego typu programów.

Uchwałą nr (...) z dnia 8 października 2012 r. Rada Administracyjna (...) wprowadziła do (...) nową kategorię utworu „scripted reality”, której stawkę ustalono na 5% stawki filmu fabularnego kinowego. Proporcje pomiędzy twórcami pozostały takie same jak w telenoweli.

(...) wskazywało, że stworzenie kategorii utworu typu „scripted reality” było podyktowane niemożnością zakwalifikowania serialu pt. (...) do innych kategorii utworów, gdyż nie spełniał on cech konkretnego gatunku twórczości telewizyjnej, nie odpowiadał przyjętym definicjom, a przede wszystkim charakteryzował się niskim poziomem twórczości.

W grudniu 2012 r. (...) dokonało repartycji i wypłaciło Z. W. i N. P. wynagrodzenie należne za scenariusze i dialogi napisane do (...) za okres 1 stycznia – 30 czerwca 2012 r. według stawki przewidzianej dla utworów należących do kategorii „scripted reality” na podstawie obowiązującej już uchwały nr (...), czyli w wysokości 5%.

Pismem z dnia 20 grudnia 2012 r. Z. W. i N. P. wezwali (...) do udzielenia informacji dotyczących wypłaconego wynagrodzenia. Współautorzy scenariusza do (...) podnosili, że wypłacone im tantiemy były kilkakrotnie niższe niż wcześniejsze wypłaty.

W odpowiedzi na pismo z dnia 20 grudnia 2012 r. (...) poinformowało Z. W. i N. P. o tym, że utwory stanowiące odcinki serialu pt. (...) zostały zakwalifikowane do kategorii „scripted reality”, zgodnie z uchwałą nr (...), podjętą w dniu 8 października 2012 r. (...), oraz że wypłaty tantiem z tytułu eksploatacji tych utworów dokonywane są po stawce wynikającej z powyższej uchwały, która wynosi 5% stawki filmu fabularnego kinowego.

Pismami z dnia 4 kwietnia 2013 r. Z. W. i N. P. wezwali (...) do wyrównania wypłaconych wynagrodzeń za okres 1 stycznia – 30 czerwca 2012 r. poprzez zapłatę kwot: 29.740 zł na rzecz N. P. i 26.844 zł na rzecz Z. W..

(...) odmówiło zapłaty.

N. P. rozwiązała umowę z (...).

W dniu 12 lutego 2015 r. Rada Administracyjna (...) podjęła uchwałę nr(...) w sprawie zmiany stawek za poszczególne typy utworów w regulaminach repartycji wynagrodzeń z tytułu nadań i reemisji. W § 2 ustalono, że proporcje między typami utworów wynoszą: dla filmu fabularnego kinowego – 150%, dla filmu i serialu fabularnego telewizyjnego, w tym seriali filmowych i mini serii – 100%, dla filmu i serialu dokumentalnego – 100%, dla filmu i serialu animowanego – 100%, dla filmu i serialu dokumentalnego fabularyzowanego – 100%, dla teatru telewizji – 100%, dla sitcomu – 60%, dla telenoweli – 40%, dla telenoweli paradokumentalnej – 25%, dla fabularyzowanej rekonstrukcji sądowej – 25% i dla „scripted reality” – 25%.

Powodowie podnosili, że za scenariusze do odcinków (...) powinni otrzymać tantiemy według 25,69% stawki, gdyż ich nakład twórczy odnośnie scenariuszy do (...) jest porównywalny lub nawet większy niż przy pisaniu scenariuszy do (...) czy (...).

Zgodnie z art. 70 ust. 2¹ pkt 3, ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. Nr 90 z 2006 r., poz. 631 – tekst jedn. ze zm.), współtwórcy utworu audiowizualnego oraz artyści wykonawcy są uprawnieni do stosownego wynagrodzenia z tytułu nadawania utworu w telewizji lub poprzez inne środki publicznego udostępniania utworów, zaś zgodnie z ust. 3 tego artykułu, korzystający z utworu audiowizualnego wypłaca wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 2¹, za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi.

Zgodnie z art. 69 pr. aut., współtwórcami utworu audiowizualnego są osoby, które wniosły wkład twórczy w jego powstanie, a w szczególności: reżyser, operator obrazu, twórca adaptacji utworu literackiego, twórca stworzonych dla utworu audiowizualnego utworów muzycznych lub słowno-muzycznych oraz twórca scenariusza.

Serial (...) jest utworem audiowizualnym i należy do kategorii „scripted reality”. Okoliczność tę przyznali powodowie. Niewątpliwie zatem powodom, jako twórcom oraz współtwórcom scenariusza, należą się stosowne wynagrodzenia z tytułu nadawania odcinków serialu (...) na antenie telewizji (...) oraz (...) w okresie, za który powodowie dochodzą zapłaty wynagrodzenia.

Zapłata wynagrodzeń – tak zwanych tantiem z tytułu nadawania utworu audiowizualnego w telewizji odbywa się obligatoryjnie, zgodnie z art. 70 ust. 3 pr. aut., poprzez organizację zbiorowego zarządzania prawami autorskimi.

W okresie objętym żądaniem pozwu powodowie byli związani umową z pozwanym stowarzyszeniem. Powierzenie w zarząd dotyczyło majątkowych praw autorskich do utworów dotychczas stworzonych oraz tych, które miały powstać w czasie trwania umowy.

Część wynagrodzenia z tego tytułu została zapłacona, tyle, że według 5% stawki.

Skoro strony były związane umową o powierzeniu w zarząd autorskich praw majątkowych, to na podstawie postanowień umowy i według zasad w niej wskazanych, powinno odbyć się wypłacenie stosownych wynagrodzeń. Wynika to z zasady pacta sunt servanda (umów należy dotrzymywać), wyrażonej pośrednio w art. 354 k.c.

Zgodnie z par. 2 ust. 1 umowy, powodowie zobowiązali się do zgłoszenia do (...), w formie załącznika do umowy, utworów audiowizualnych już powstałych, do których roszczą sobie prawa współtwórcy, oraz nowych utworów.

Powodowie nie zgłaszali pozwanemu faktu, że są autorami i współautorami scenariuszy do (...). W praktyce (...) otrzymywało informacje o nadawaniu odcinków serialu (...), podobnie jak i innych utworów, od użytkownika praw, czyli od stacji (...). W informacjach tych były podawane także dane odnośnie autorstwa, w tym autorstwa scenariuszy.

Dlatego sam brak odrębnego zawiadomienia przez autora scenariusza o stworzeniu poszczególnych scenariuszy, nie może być przyczyną pozbawienia powodów prawa do otrzymania stosownego wynagrodzenia.

Sąd okręgowy stwierdził, że powództwo było jednak niezasadne z uwagi na sprzeczność żądania pozwu z § 8 ust. 1 umowy, w którym strony postanowiły, że podział wynagrodzeń będzie dokonywany zgodnie z zasadami repartycji przyjętymi przez (...), po potrąceniu kosztów inkasa (...).

Zawierając umowę ze (...), powodowie sami wyrazili zgodę na to, że należne im tantiemy będą pobierali za pośrednictwem pozwanego (...), zgodnie z zasadami repartycji przyjętymi przez (...). Powodowie przyjęli zatem zasady, jakie obowiązują w (...), a w tym i sposób określania wysokości tantiem dla poszczególnych twórców za poszczególne rodzaje utworów. Powodowie mieli świadomość, że wysokość tantiem jest określana uchwałami (...), zaś samo (...) jest stowarzyszeniem dbającym o interesy wszystkich twórców, wyważającym te interesy.

Skoro zatem powodowie zgodzili się otrzymywać należne im tantiemy zgodnie z zasadami repartycji przyjętymi przez pozwanego Stowarzyszenie, to są związani umową także w tym zakresie. Dlatego sąd uznał, że powodom zostało wypłacone należne wynagrodzenie zgodnie z umową i zgodnie z zasadami ustalonymi uchwałami pozwanego stowarzyszenia.

Sąd zwrócił uwagę, że ustawodawca ustanowił przymus wypłacania należnych twórcom utworów audiowizualnych tantiem za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi między innymi z uwagi na konieczność wyważenia przez organizację zbiorowego zarządzania interesów poszczególnych twórców i współtwórców utworów audiowizualnych. Należne tantiemy są uzależnione od sum uzyskanych od użytkowników: korzystających z utworów audiowizualnych oraz wkładów twórczych poszczególnych współtwórców tych utworów. Podejmując uchwały dotyczące ustalenia procentowego udziału w wynagrodzeniach, organizacja zbiorowego zarządzania musi dbać o interesy wszystkich współtwórców.

W zależności od ustalonego sposobu podziału oraz sum uzyskanych od użytkowników utworów audiowizualnych, (...) dokonało rozdysponowania pomiędzy poszczególnych współtwórców utworów audiowizualnych kwot uzyskanych od użytkowników praw autorskich. Oznacza to, że pozwane Stowarzyszenie nie dysponuje już kwotami uzyskanymi od (...), a przeznaczonymi na tantiemy dla współautorów poszczególnych utworów.

Gdyby została przyjęta wstecznie inna stawka wynagrodzenia dla powodów, oznaczałoby to zmianę sposobu repartycji przyjętą przez pozwane Stowarzyszenie i powodowałyby zmianę udziałów innych twórców w wypłaconych im już tantiemach. Właśnie w celu uniknięcia takich sytuacji, to organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi powinna określać zasady repartycji.

Sąd I instancji wskazał, że „kwestionowanie takiego sposobu funkcjonowania i wypłaty wynagrodzeń - stworzyłoby zburzenie systemu repartycji wynagrodzeń prowadzące do pokrzywdzenia uprawnionych do wypłaty twórców.”

Zdaniem Sądu nie były zasadne zarzuty powodów, że pozwany nierówno traktuje swoich członków, gdyż za podobne utwory wypłaca wynagrodzenie według różnych stawek.

Zgodnie z art. 106 ust. 1 prawa autorskiego, organizacja zbiorowego zarządzania jest obowiązana do jednakowego traktowania praw swoich członków oraz innych podmiotów przez siebie reprezentowanych w zakresie zarządzania tymi prawami lub dochodzenia ich ochrony.

Powodowie nie byli członkami pozwanego stowarzyszenia, byli jednak reprezentowani przez nie, na podstawie umowy łączącej strony. W art. 106 ust. 1 jest mowa przede wszystkim o równym traktowaniu praw wszystkich twórców. Powodowie nie byli w żaden sposób dyskryminowani przez (...). Nie byli gorzej traktowani także jako autorzy scenariusza do (...).

Serial (...) stanowi nowy rodzaj utworu audiowizualnego, różniący się gatunkowo od dotychczas występujących na polskim rynku. Dlatego, pozwane(...) miało kłopoty ze sklasyfikowaniem go i zaliczeniem do jakiegoś rodzaju twórczości, z którą byłoby związane prawo do pobierania tantiem.

Świadczą o tym kolejne podejmowane przez pozwane (...) uchwały: najpierw Rada Administracyjna (...) nie uznawała cyklu programów (...) za utwory audiowizualne w świetle ustawy o prawie autorskim, następnie wprowadziła nową kategorię utworu: „scripted reality”, której stawkę ustaliła na 5% stawki filmu fabularnego kinowego, wskazując jednocześnie, że proporcje pomiędzy twórcami pozostały takie same jak w telenowel. (...) wskazywało, że stworzenie kategorii utworu typu „scripted reality” było podyktowane niemożnością zakwalifikowania serialu (...) do innych kategorii utworów, gdyż nie spełniał on cech konkretnego gatunku twórczości telewizyjnej, nie odpowiadał przyjętym definicjom, a przede wszystkim charakteryzował się niskim poziomem twórczości. Wreszcie, w uchwale z dnia 12 lutego 2015 r. Rada Administracyjna (...) przyjęła dla „scripted reality” 25% stawkę.

W ocenie Sądu Okręgowego powyższe okoliczności nie stanowią o nierównym traktowaniu twórczości powodów w porównaniu z twórczością innych autorów, ale o konieczności zmierzenia się przez organizację zbiorowego zarządzania z nowym rodzajem utworu audiowizualnego, który z początku jest trudny do sklasyfikowania. Okoliczności tych nie można jednak uznać za zawinione ani wyczerpujące znamiona czynu zabronionego, wskazanego w art. 415 k.c., na który powoływała się strona powodowa.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli powodowie zaskarżając go w całości i zarzucili:

I. naruszenie przepisów postępowania, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy poprzez błąd w ustaleniach faktycznych, a to:

1. art. 227 k.p.c. poprzez nieprawidłowe zastosowanie, skutkujące oddaleniem wniosku dowodowego ze scenariuszy (...), (...),(...) i (...), pomimo zwrócenia Sądowi przez stronę uwagi w trybie art. 162 k.p.c., że wnioski te zmierzają do ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, tj. poziomu twórczego i podobieństw utworów w zakresie scenopisarstwa, który to wzorzec Sąd winien ustalić w celu rozstrzygnięcia sprawy, w sytuacji gdy od ustalenia przynależności scenariusza do danej kategorii zależało wynagrodzenie za korzystanie, a w niniejszej sprawie za analogiczne wg powodów scenariusze wypłacone było zróżnicowane wynagrodzenie tj. 5% stawki dla filmu fabularnego za (...), a 25,69% stawki dla filmu fabularnego za(...), (...), czy (...),

2. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłowe zastosowanie, skutkujące błędnym ustaleniem stanu faktycznego wskutek naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów poprzez sprzeczne z zasadami logiki i doświadczenia życiowego rozumowanie, w wyniku czego ocena Sądu jest dowolna, a uchybienia te w szczególności polegały na:

a) ustaleniu, że scenariusze (...) miały niższy stopień twórczości niż scenariusze(...)", (...), (...)" i (...), w sytuacji gdy powodowie zeznali, że stopień twórczości był wyższy przy (...) niż przy pozostałych ich scenariuszach, brak było jakichkolwiek kontr dowodów strony pozwanej, nie wynika to również z faktów przyznanych, milcząco przyznanych lub znanych sądowi z urzędu, a zacytowanie przez powódkę twierdzeń strony pozwanej w czasie przesłuchania, nie jest dowodem na okoliczność, że powódka przyznaje okoliczność o zróżnicowanym poziomie twórczym, skoro podnosi okoliczność przeciwną,

b) braku ustalenia, czy (...), (...) (...), (...), (...) i (...) stanowią podgrupę telenowel i sitcomów, a tym samym czy roszczenia objęte pozwem do czasu zaakceptowania przez powodów uchwały z października 2012 roku (poprzez brak wypowiedzenia umowy o zarząd) nie powinny być rozliczane wg dotychczasowych zasad, tj. w wysokości 25,69% stawki dla filmu fabularnego,

c) ustalenie, że wynagrodzenie powodów za nadania w I półroczu 2012 roku należne jest wg regulaminu zasad repartycji z dnia 8 października 2012 roku, tj. ustalonych przez stronę pozwaną po zakończeniu okresu nadań, o

której to zmianie powodowie nie zostali poinformowani, a nie wg zasad z 12 października 2010 roku, o których byli powodowie poinformowani w dacie podpisywania umowy o powierzenie w zarząd praw autorskich,

d) braku ustalenia charakteru uchwał o repartycji, w szczególności czy stanowią wzorce umowne sporządzane przez stronę pozwaną, jak i czy uchwała nr (...) została doręczona powodom, a jeśli tak to kiedy,

e) arbitralnym przyjęciu, że dochodzone kwoty mają być wypłacone z rozdysponowanych już środków pochodzących od nadawców, a nie ze środków własnych strony pozwanej, w tym 10% prowizji za wykonywany zarząd prawami autorskimi, co skutkowało ustaleniem, że strona pozwana nie dysponuje środkami do wypłaty,

II. naruszenie prawa materialnego, tj.:

3. art. 384 § 1 oraz 384 k.c. poprzez brak zastosowania a to wskutek pominięcia przez Sąd oceny prawnej uchwał strony pozwanej o repartycji, które to stanowią wzorzec umowny ustalany przez jedną ze stron, który obowiązuje, jeśli przed zawarciem umowy został doręczony drugiej stronie, a w przypadku zmiany wzorca w trakcie obowiązywania umowy jego wejście w życie uzależnione jest od doręczenia drugiej stronie, o ile strona nie wypowiedzie umowy, co skutkowało błędnym przyjęciem przez Sąd, że powodowie są związani zasadami repartycji z uchwały nr (...), pomimo że nie zostali o niej poinformowani, a niezwłocznie po jej otrzymaniu rozwiązali umowy o zarząd,

4. art. 354 § 1 w zw. z art. 750 w zw. z art. 734 § 1 k.c. poprzez nieprawidłowe zastosowanie polegające na przyjęciu, że pozwana może w dowolny sposób ustalać, jak i jednostronnie zmieniać zasady repartycji w trakcie obowiązywania umowy o zarządzanie, bez wcześniejszego poinformowania twórców o zmianie i dokonywać na tej podstawie podziału, co sprawia, że podział jest dowolny, a twórca nie ma możliwości wyboru najlepszej dla siebie organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi,

5. art. 471 k.c. poprzez brak zastosowania, wskutek błędnego przyjęcia, że powodowie wskutek uchwały nr(...), o której nie byli poinformowani, i dokonania wg niej rozliczenia tantiem nie doznali szkody.

W konkluzji skarżący wnieśli o zmianę wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie od (...) z siedzibą w W. kosztów procesu za obie instancje.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od każdego z powodów kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja nie jest zasadna i podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne.

Zarzut naruszenia art. 233 par. 1 k.p.c. i art. 227 k.p.c. jest chybiony. Powodowie w sposób nieuprawniony porównują scenariusze poszczególnych kategorii utworów audiowizualnych, podczas gdy repartycja środków uzyskanych przez pozwane Stowarzyszenie ma na celu wypłatę stosownego wynagrodzenia, które nie jest ustalane za scenariusz sam w sobie, lecz zależy od tego w jakim rodzaju utworu audiowizualnego ten scenariusz został wykorzystany. Jeśli utwór audiowizualny jako całość oceniany jest jako utwór o niskim poziomie twórczym, to wynagrodzenie za scenariusz jest pochodną takiej kategoryzacji czyli okoliczności, że scenariusz wykorzystany został w utworze zaliczonym do określonej kategorii (w sprawie niniejszej do scripted reality) .

Powodowie nie kwestionują, że ich scenariusze były eksploatowane w scripted reality. Uważają natomiast, że scripted reality powinny mieć wyższą stawkę procentową wynagrodzenia, ale dowody, które zgłosili w toku procesu, nie były przydatne dla ustalenia stawki wynagrodzenia właściwej dla scripted reality. Powodowie nie odwołali się do stawek za scripted reality stosowanych w spornym okresie w umowach z innymi organizacjami zbiorowego zarządzania a zapytani przez Sąd Apelacyjny o wysokość tych stawek nie potrafili udzielić odpowiedzi. Z.

W. wyjaśnił, że zarządzenie swoimi prawami autorskimi powierzył Z. ale nie wie do jakiej kategorii utworów Z. zaliczył scenariusze (...) i według jakich stawek wypłacał należne za te scenariusze wynagrodzenie (czas nagrania 8.12). Brak jest zatem podstaw do przyjęcia, że inne organizacje zbiorowego zarządzania w spornym okresie wypłacały twórcom scenariuszy utworów zaliczanych do scripted reality wyższe wynagrodzenie niż pozwane stowarzyszenie.

Tym samym, powodowie nie wykazali zaistnienia przesłanek uzasadniających odpowiedzialność pozwanego na podstawie art. 415 k.c. Twierdzenie, że pozwany ustalił różny poziom wynagrodzeń za analogiczną twórczość, oderwane od rzeczywistego wkładu twórcy i wynagrodzenia płatnego przez użytkowników; (104 ust.1 i 106 upapp) wymagało udowodnienia zgodnie z art. 6 k.c. a ciężar dowodu spoczywał na powodach. Powodowie ciężarowi temu nie sprostali, nie wykazali, że inne organizacje zbiorowego zarządzania przyjmowały, że utwory takie jak (...), (...), (...), (...),(...) i (...) stanowią podgrupę telenowel i sitcomów, ani nie wnieśli o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność właściwej klasyfikacji utworu (...). Według twierdzeń pozwanego (...) nie spełnia cech telenoweli i nie odpowiada przyjętej definicji telenoweli i sitcomu (odpowiedź na pozew k.140). Bezsporne jest przy tym, że (...) w odróżnieniu od utworów (...) i (...) nie dotyka tematyki spraw sądowych. Kwestia klasyfikacji utworów pozostawiona została autonomicznej decyzji organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, a uchwała pozwanego stowarzyszenia w tym przedmiocie nie została przez powodów wzruszona.

Sąd Okręgowy nie oceniał stopnia twórczości samego scenariusza (...), bo sam scenariusz nie jest utworem audiowizualnym a jedynie eksploatowany był w ramach utworu audiowizualnego jako całości i ocena taka nie mogłaby wpłynąć na rozstrzygnięcie. Bezsporne jest, że podział wynagrodzenia pomiędzy uprawnionych współtwórców w ramach kategorii scripted reality następował według takich samych zasad jak podział w ramach telenowel paradokumentalnych i sitcomów. Zatem oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu ze scenariuszy (...), (...),(...) i (...), nie doprowadziło do naruszenia art. 227 k.p.c.

Zawierając umowy o zarząd autorskimi prawami majątkowymi powodowie nie upewnili się jakie zasady repartycji środków są stosowane przez pozwane stowarzyszenie, i do jakiej kategorii utworu audiowizualnego pozwany zalicza (...). Bazowali na własnym, subiektywnym przekonaniu, że utwór ten powinien być zaliczony do telenowel i sitcomów. Powodowie nie zgłosili tych utworów pozwanemu stowarzyszeniu licząc na to, że uczyni to stacja telewizyjna, która z nich korzysta. Informacja do pozwanego o emisji (...) trafiła 3.04.2012r. Aż do uchwały z 8.10.2012 (...) nie była klasyfikowana jako utwór audiowizualny (k.89). Tymczasem, w umowach o zarząd autorskimi prawami majątkowymi współtwórców utworów audiowizualnych (k.17 umowa z 5.03.2011 i k.27 umowa z 5.08.2011r.) w par. 8 strony przyjęły, że podział wynagrodzeń będzie zgodny z zasadami repartycji przyjętymi przez (...). Nie sposób więc przyjąć, że pozwany nienależycie wykonał umowę o zarząd i że spełnione zostały przesłanki jego odpowiedzialności z art. 471 k.c.

Uchwały Stowarzyszenia o repartycji środków nie są wzorcami umownymi, o których mowa w art. 384 par. 1 k.c. Niedoręczenie powodom tych uchwał nie ma znaczenia dla wielkości należnego im wynagrodzenia albowiem nie nakładają one żadnych obowiązków na powodów a poza tym także osoby, które nie zawarły umowy ze stowarzyszeniem mają prawo do wynagrodzenia według zasad przyjętych w takich uchwałach. Zasada ta służy realizacji obowiązku jednakowego, równego traktowania twórców, o którym mowa w art. 106 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Kwestia z jakich środków miałyby być wypłacone ewentualnie zasądzone należności dla powodów nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia. Skoro podstawę ich żądania stanowi art. 415 k.c. lub 471 k.c. to okoliczność, że środki na wynagrodzenia zostały rozdysponowane, nie mogła wpłynąć na rozstrzygnięcie. Powodowie powinni natomiast wykazać istnienie przesłanek określonych w w/w przepisach. W apelacji nie podniesiono zarzutów dotyczących naruszenia art. 415 k.c. i art. 471 k.c. ani nie wskazano w jakich działaniach lub zaniechaniach pozwanego powodowie upatrują naruszenia art. 415 k.c. i art. 471 k.c.

Okoliczność, że utwór w którym zamieszczone zostały scenariusze powodów zaliczony został do kategorii scripted reality i że udział w repartycji środków dla takiego utworu określono na 5%, sama w sobie nie daje podstaw do

przyjęcia, że zaliczenie takie narusza prawo bądź, że narusza prawa powodów wynikające z zawartych przez nich umów.

Do naruszenia art. 471 k.c. nie doszło. Uchwała(...) podjęta została zgodnie ze statutem Stowarzyszenia i ma dla niego charakter wiążący. Stowarzyszenie nie mogło dokonać repartycji pozyskanych środków w sposób naruszający w/w uchwałę, dopóki nie została ona uchylona. Zgodnie z art. 2 ust.2. Prawa o stowarzyszeniach (tekst jedn.: z 2001 r. Nr 79 poz. 855 z późn. zm.), Stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności. Art. 29 ustawy Prawo o stowarzyszeniach nadał organowi nadzorującemu oraz prokuratorowi prawo do wniesienia powództwa o uchylenie niezgodnej z prawem lub statutem uchwały. Ingerencja sądu w działalność stowarzyszenia powinna mieć zatem wyjątkowy charakter i powinna uwzględniać autonomiczny i samorządny charakter stowarzyszenia. Powodowie, nie będąc członkami stowarzyszenia mogli wystąpić do organu sprawującego nadzór nad pozwanym stowarzyszeniem z wnioskiem aby wystąpił do sądu o uchylenie uchwały (...), jeśli uważali że jest niezgodna z ustawą o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ale z uprawnienia tego nie skorzystali.

Prawo do sądu jest podmiotowym prawem, dającym podstawę roszczenia jednostki, a ze względu na art. 8 ust. 2 Konstytucji może być samodzielną podstawą prawną odpowiedniego roszczenia. Przysługując "każdemu", niezależnie od istnienia i treści stosunku materialnoprawnego, sprawia, że jednostka może zobowiązać właściwe organy państwowe (sądy) do podjęcia przewidzianych w ustawie działań, potrzebnych do wydania orzeczenia w sprawie, która nie została mocą ustawy wyłączona z drogi sądowej. Z uwagi na powyższe, w ocenie Sądu Apelacyjnego, powodowie w ramach niniejszego procesu mogą kwestionować uchwałę (...) pozwanego stowarzyszenia ale jedynie w zakresie w jakim owa uchwała narusza prawo, a w tym przypadku art. 106 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, który stanowi, że organizacja zbiorowego zarządzania jest obowiązana do jednakowego traktowania praw swoich członków oraz innych podmiotów przez siebie reprezentowanych w zakresie zarządzania tymi prawami lub dochodzenia ich ochrony.

Zbiorowe zarządzanie obejmuje między innymi ustanowienie przez (...) wewnętrznych zasad rozdziału środków między osoby przez nią reprezentowane. Ten niezmiernie ważny aspekt działania (...) nie jest bliżej w prawie autorskim rozwinięty. Obowiązek jednakowego traktowania wszystkich reprezentowanych przez (...) osób (art. 106 ust. 1 Pr. Aut) skłania do wniosku, że zarówno członkowie organizacji, jak i osoby niebędące członkami, a także obywatele polscy i obywatele innych państw powinni być traktowani przy rozdziale środków tak samo. Jak jednak poza tym mają być dzielone środki, ustawa milczy i jak rozumieć należy równość w tej kwestii zostawia do rozstrzygnięcia statutowi. Powodowie nie wykazali aby uchwała (...) naruszała statut, zaś sam fakt, że poziom wynagrodzeń za utwory zaliczone do scripted reality jest zgodnie z w/w uchwałą niższy niż utworów zaliczanych do innych kategorii, nie jest wystarczający do przyjęcia, że doszło do naruszenia art. 106 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Zawierając umowę powodowie powierzyli pozwanemu zarząd swoich praw a zatem wyrazili zgodę na podejmowanie przez Stowarzyszenie decyzji co do podziału środków należnych poszczególnym twórcom w tym ustalenia środków należnych powodom jako twórcom scenariusza (...). Zmiana zasad repartycji środków w trakcie sprawowania zarządu mieści się w ramach tego zarządu, musi natomiast respektować regułę, że wynagrodzenie należne twórcy powinno być stosowne a więc odpowiednie ze względu na sposób eksploatacji czy też rodzaj utworów audiowizualnych podlegających tej eksploatacji.

Zgodnie z art. 106 ust. 3 upapp, organizacja zbiorowego zarządzania zarządzanie prawami autorskimi wykonuje zgodnie ze swoim statutem. W związku z tym, ingerencja sądu w uchwałę podjętą przez organ wskazany w statucie i zgodnie z przyjętą w nim procedurą może mieć jedynie wyjątkowy charakter tzn. gdy dochodzi do naruszenia bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa. Ustawodawca w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych inaczej niż w kodeksie cywilnym nie rozróżnia czynności zwykłego zarządu i czynności przekraczających zwykły zarząd, zatem należy przyjąć, że organizacja zbiorowego zarządzania jest uprawniona w ramach zarządu, o którym mowa w art. 106 uapp do podejmowania wszelkich czynności niezbędnych dla wykonywania tego zarządu.

Okoliczność, że w dniu 12 lutego 2015 r. Rada Administracyjna (...) podjęła uchwałę nr (...)w sprawie zmiany stawek za poszczególne typy utworów w regulaminach repartycji wynagrodzeń z tytułu nadań i reemisji nie oznacza, że poprzednia uchwała naruszała prawo, ani że pozwane stowarzyszenie nienależycie wykonało umowę o powierzeniu w zarząd majątkowych praw autorskich powodów. Uchwała nr (...) jest wynikiem ewoluowania poglądów dotyczących nowej kategorii utworu audiowizualnego jakim jest scripted reality i ocen dotyczących wkładu twórcy w ten utwór.

(...) organizacji zbiorowego zarządzania w odniesieniu do wypłacania dodatkowego wynagrodzenia dla współtwórców przez użytkowników dzieł audiowizualnych jest zgodnie z art., 70 ust. 3 uapp przymusowe. Wynagrodzenie to ma być stosowne. Znaczenie pojęcia stosownego wynagrodzenia wiąże się nie tylko z rodzajem wynagrodzenia, lecz także z właściwym (adekwatnym) doborem rodzaju wynagrodzenia ze względu na sposób eksploatacji czy też rodzaj utworów audiowizualnych (np. filmy dokumentalne, fabularne, muzyczne) podlegających tej eksploatacji. Utwory powodów (twórców scenariuszy) serialu (...) zostały zakwalifikowane do kategorii scripted reality wprowadzonej uchwałą z 8.10.2012r. i kwalifikacja ta jest dla sądu wiążąca. Kategoria ta rozliczana była w spornym okresie w wysokości 5% stawki filmu fabularnego kinowego. Powodowie nie wykazali, że zasada równego traktowania, o której mowa w art. 106 ust. 1 uapp wymaga, aby wynagrodzenie za scripted reality za okres od 1.01. do 31.06.2012r. było takie samo jak za telenowele paradokumentalne tj. by wynosiło 25,69%, dlatego, apelacja nie znajduje uzasadnionych podstaw i podlega oddaleniu w oparciu o art. 385 k.p.c. Zgodnie z art. 104 ust. 1 uapp statutowym zadaniem organizacji zbiorowego zarządzania jest zbiorowe zarządzanie i ochrona powierzonych im praw autorskich lub praw pokrewnych oraz wykonywanie uprawnień wynikających z ustawy. Nie zostało wykazane aby pozwane stowarzyszenie obowiązki te wykonywało nienależycie i aby naruszało przepisy w zakresie udzielonego mu zezwolenia. Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny orzekł jak na wstępie.

O kosztach procesu za II instancję Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sporu wyrażoną w art. 98 par. 1 k.p.c.

Roman Dziczek Ewa Kaniok Agnieszka Wachowicz - Mazur